

บทความวิจัย

การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์และการรับมือ อย่างเหมาะสมในกลุ่มเยาวชน

¹สาลินี อารังเลาะห์พันธุ์, อัญมณี กุมมาระกะ, ภัทรีนี ไตรสถิตย์,
ฤทัยชนก กาศเกษม, เบญจลักษณ์ มณีทอง, ณัฏพร มโนใจ,
จิรยุทธ ไชยจารุวณิช, ศศิกานต์ ลิมปิติ, และพิมพ์วรรษัญ ศรีคำมูล.

Received 27 October 2021

Revises 7 December 2021

Accepted 12 September 2022

บทคัดย่อ

โลกออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีความสำคัญในปัจจุบัน ขณะเดียวกันเป็นโอกาสให้เกิดการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ที่สร้างความเสียหายหรือทำร้ายความรู้สึกผู้อื่น การศึกษาในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบปัญหาการโดนกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์จากการ ทบทวนวรรณกรรมและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ถ่ายทอดความรู้และศึกษาประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์จาก ตัวอย่างนักเรียนและนักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ 6 สถาบัน ได้แก่ โรงเรียน ผางขุนปถัมภ์ โรงเรียนสันทรายวิทยาคม โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย

¹ ดร.คณะผู้วิจัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สัญญาเลขที่ ย-พต8/2562), ได้รับทุนสนับสนุนโดย กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์ ธันวาคม พ.ศ.2562

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ พบว่า ความถี่ของการเกิดการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ในประเทศไทยและต่างประเทศไม่แตกต่างกัน โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ได้แก่ เพศ อายุ การใช้อินเทอร์เน็ต ปัจจัยด้านจิตวิทยา รวมถึงผู้ปกครอง เมื่อถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ผู้ถูกกลั่นแกล้งจะได้รับผลกระทบทั้งด้านจิตใจ ความรู้สึก สังคมและการเรียน นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนก่อนเข้าร่วมอบรมสูงกว่านักศึกษา และหลังจากเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ทั้งนักเรียนและนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งออนไลน์มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลจากการอบรมเชิงปฏิบัติการสะท้อนให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของการให้ความรู้ความเข้าใจในการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ดังนั้นการให้ความรู้และถ่ายทอดวิธีการรับมือกับปัญหาอย่างเหมาะสมจึงเป็นช่องทางสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาดังกล่าวลงได้

คำสำคัญ: เยาวชน, การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์

Impacts and Proper Responses of Cyberbullying in Youth

Salinee Thumronglaohapun, Unyamanee Kummaraka,
Patrinee Traisathit, Ruethaichanok Kardkasem, Benchalak
Maneeton, Natthaporn Manojai, Jeerayut Chaijaruwanich,
Sasikarn Limpiti and Pimwarat Srikummoon.

Abstract

Online is an important channel to communicate in the present. Meanwhile, it may cause cyberbullying that damages and hurts others' feelings. This study consists of two parts, the comparative study of cyberbullying from literature reviews and from workshops. The objectives are to provide knowledge and to study experiences of being cyberbullied from samples of high school and undergraduate students in 6 institutions in Chiang Mai including Fangchanupathum school, Sansai Wittayakom school, Montfort college, Chiang Mai University, Thailand National sports University and Chiang Mai Rajabhat University. The comparative results show that the frequencies of cyberbullying in Thailand and other countries are not different. The factors relating cyberbullying include gender, age, internet usage, psychological factors and parents. When being cyberbullied, it affects mental, feelings, social and study of

the victims. Moreover, the results indicate that the pre-test scores of high school students are higher than those of undergraduate students. The knowledge and understanding about cyberbullying of participants are increased with statistically significant. The results of workshops reflect the achievement of providing knowledge and understanding in cyberbullying. Therefore, providing knowledge and proper responses of cyberbullying for youths is a vital channel to reduce cyberbullying problems.

Keywords: Youth, cyberbullying.

บทนำ

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการติดต่อสื่อสาร จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2563 พบว่า มีผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2562 นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มนักเรียนและนักศึกษามีจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยต่อวันสูงที่สุด และกิจกรรมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างมากของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต คือ ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Instagram Line YouTube และดูโทรทัศน์/ ดูคลิป/ ดูหนัง/ ฟังเพลงออนไลน์ แต่อย่างไรก็ตามยังคงพบปัญหาที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ต ได้แก่ การถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลหรือความเป็นส่วนตัว การถูกหลอกลวงบนอินเทอร์เน็ต และถูกรบกวนด้วยสื่อบริการที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน (Office of the Broadcasting Commission Television Business and the National Telecommunications Commission, 2020)

ถึงแม้ว่าการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตหรือออนไลน์ได้กลายมาเป็นช่องทางสำคัญสำหรับการติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว แต่พื้นที่บนอินเทอร์เน็ตนั้นเปรียบเสมือนโลกไร้พรมแดน ที่เปิดโอกาสให้สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้คนได้ทั่วทุกมุมโลก และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ความสะดวกนี้ย่อมมาพร้อมกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจสร้างความเสียหายให้กับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรายอื่น เช่น ปัญหาการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ซึ่งเป็นการใช้ข้อความในการด่าทอ ดูถูก ล้อเลียน หรือการใช้ข้อความ รูปภาพ หรือคลิปวิดีโอเผยแพร่เรื่องราวส่วนตัวของผู้อื่นทั้งที่เป็นความ

จริงและไม่เป็นความจริง เพื่อก่อกวน คุกคาม หรือก่อให้เกิดกระแสต่อต้าน จากการศึกษาของ Yathongkham et al. (2020) พบว่า ข้อความที่แสดงออกถึงการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์สามารถแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ คือ ข้อความที่กล่าวถึงบุคลิกหรือรูปลักษณ์ คำตำหนิขย ข้อความคุกคามเกี่ยวกับทางเพศ เชื้อชาติกำเนิดและการใช้ชีวิต ระดับสติปัญญา และคำข่มขู่หรือรุนแรง อย่างไรก็ตามข้อความเหล่านี้อาจสร้างความเสียหายแก่ผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการด้านจิตใจ ทรัพย์สิน หรือทำให้สูญเสียความมั่นใจในการดำรงชีวิตในสังคม (Archapetch, 2017; Pokpong & Musiphan, 2010)

เยาวชนมีแนวโน้มของการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันที่เพิ่มสูงขึ้น ย่อมเป็นโอกาสที่จะเผชิญหน้ากับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาปัจจัยและผลกระทบที่เกี่ยวข้องรวมถึงแนวทางการรับมือกับปัญหาการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ผ่านการทบทวนงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และนำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์หาแนวทางที่เหมาะสมกับเยาวชนในบริบทของสังคมไทย เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่มีประสิทธิภาพให้แก่เยาวชนในยุคของโลกออนไลน์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการรับมือกับการโดนกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ จากงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจและศึกษาประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบถึงความถี่ของปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบ และแนวทางการรับมือกับปัญหาการโดนกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงเข้าใจรูปแบบของปัญหาการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ผลกระทบและวิธีการรับมือที่เกิดขึ้นจริงจากประสบการณ์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภาวะการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

การสื่อสารของคนในสังคมโลกปัจจุบัน โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต จะเห็นได้จากแนวโน้มของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2558-2562 โดยในปี 2562 จากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ทำการสำรวจข้อมูลผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พบว่า มีจำนวนกว่า 50 ล้านคน (Office of the Broadcasting Commission Television Business and the National Telecommunications Commission, 2020) และจากรายงานการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA พบว่า ประชากรไทยใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 โดยพบว่ากิจกรรมออนไลน์หรือกิจกรรมที่ทำผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงมากที่สุด ได้แก่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์และ

ดูหนัง/ ฟังเพลง ออนไลน์ ได้แก่ Facebook, Twitter, Instagram, Line และ YouTube เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลหรือความเป็นส่วนตัว การถูกหลอกลวงบนอินเทอร์เน็ต รวมถึงการถูกรบกวนด้วยสื่อบริการสาธารณะ ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในทุกกลุ่มอายุ ช่องทางออนไลน์หรือโลกไซเบอร์เป็นช่องทางสำคัญในการติดต่อสื่อสารกัน ในขณะเดียวกันเยาวชนก็ใช้ช่องทางออนไลน์ติดต่อสื่อสารกันมากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาสให้เข้าถึงความรู้ได้กว้างขวางมากขึ้น ในขณะเดียวกันภัยที่เกิดจากการใช้ช่องทางออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและจิตใจของเยาวชน ช่องทางออนไลน์หรือโลกไซเบอร์เป็นช่องทางสำคัญในการติดต่อสื่อสารกัน ในขณะเดียวกันเยาวชนก็ใช้ช่องทางออนไลน์ติดต่อสื่อสารกันมากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาส ให้เข้าถึงความรู้ได้กว้างขวางมากขึ้น ในขณะเดียวกันภัยที่เกิดจากการใช้ช่องทางออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและจิตใจของเยาวชน (Office of the Broadcasting Commission Television Business and the National Telecommunication Commission, 2020)

การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ (Cyberbullying)

การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ที่เป็นลักษณะของการใช้ข้อความในการด่าทอ คุกคาม ล้อเลียน รวมไปถึงการใช้ข้อความ รูปภาพ หรือคลิปวิดีโอที่เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นทั้งที่เป็นความจริงและไม่เป็นความจริง เพื่อไปเผยแพร่หรือส่งต่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อความ คุกคาม หรือทำให้เกิดกระแสต่อต้านผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย รู้สึกอับอาย เครียด เจ็บปวด สูญเสียความมั่นใจในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

(Archapetch, 2017) ส่วน Yathongkham et al. (2020) ได้ทำการวิเคราะห์ข้อความแสดงความคิดเห็นบนเว็บไซต์ยูทูบ จำนวน 76,100 ข้อความ จาก 39 คลิป ที่มีการอัปโหลดในเว็บไซต์ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2562-วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อความ (Text Mining) พบว่า มีข้อความที่แสดงออกถึงการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ร้อยละ 36 และเมื่อจัดกลุ่มข้อความดังกล่าวด้วยเทคนิคการจัดกลุ่มแบบเป็นขั้นตอน (Hierarchical Cluster Analysis) และการวิเคราะห์ห่อจค์ประกอบ (Factor Analysis) พบว่า สามารถจำแนกข้อความลักษณะที่แสดงการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกหรือรูปลักษณ์ คำด่าทอหยาบคาย ข้อความคุกคามเกี่ยวกับทางเพศ เชื้อชาติกำเนิดและการใช้ชีวิต ระดับสติปัญญา และคำข่มขู่หรือรุนแรงจากปัญหาดังกล่าวที่พบมากขึ้นในสังคมไทย

การรังแกผ่านโลกโซเชียล

Atthajāto and Wattanapradith (2020) เสนอว่า ในเชิงการมองสาเหตุของการรังแกผ่านโลกโซเชียลเป็นเรื่องของพฤติกรรม สภาพแวดล้อมจิตใต้สำนึก และระดับฮอร์โมนที่เปลี่ยนแปลง กับปัจจัยภายใน คือ ทักษะสติแรงจูงใจ ที่มีต่อปัจจัยภายนอก ความต้องการการยอมรับจากสังคม การมีพฤติกรรมการรังแกผ่านโลกโซเชียลของเยาวชนเกิดจากความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ต้องการความยอมรับ การไม่ยอมรับความแตกต่างนำไปสู่ความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายฮอร์โมนที่เปลี่ยนแปลง (Dangchamroon, 2020) การถูกล้อเลียน การถูกรังแกในชีวิตประจำวันจน

นำไปสู่พฤติกรรมย้อนกลับ (Pokaew, 2020) และความไม่เข้าใจระหว่างพื้นที่ส่วนตัวกับพื้นที่สาธารณะ (Saejew, 2020)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาดำเนินงานเป็น 2 ส่วน คือ 1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ เพื่อศึกษาแนวทางการรับมือกับปัญหาการโดนกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์จากงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ย้อนหลัง 10 ปี) โดยคัดเลือกงานวิจัยประเภทบทความ (Article) หรือการทบทวน (Review) จากฐานข้อมูล Scopus, WOS และ TCI จากนั้นทำการคัดเลือกงานวิจัยโดยใช้คำค้นหา (Keyword) คือ “Cyberbully” “Cyberbullying” “กลั่นแกล้งในโลกออนไลน์” “การรังแก” “การกลั่นแกล้ง” หรือ “ทางไซเบอร์” จำนวนการถูกอ้างอิงสูงสุด (Most-Cited) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือเด็กและเยาวชน และเป็นงานวิจัยที่ถูกตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2562

ส่วนที่ 2 ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม และทำการศึกษาประสบการณ์การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ผ่านกิจกรรมแบ่งกลุ่มระดมความคิด โดยทำการเก็บข้อมูลในส่วนนี้จากกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่จัดขึ้นช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน พ.ศ. 2563

การกำหนดขนาดตัวอย่างและการเลือกตัวอย่าง

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา พ.ศ. 2562 จาก 3

โรงเรียน และ 3 มหาวิทยาลัย โดยทำการเลือกโรงเรียนด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้น (Two-Stage Sampling) โดยแบ่งตามที่ตั้งของโรงเรียน คือ 1) โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง และ 2) โรงเรียนนอกเขตอำเภอเมือง จากนั้นทำการสุ่มเลือกโรงเรียนตามเขตอย่างง่าย สำหรับมหาวิทยาลัยทำการสุ่มเลือกมหาวิทยาลัยอย่างง่าย โดยจัดกิจกรรมจำนวน 3 ครั้ง สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 4 ครั้งสำหรับนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 306 คน แบ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 169 คน และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 137 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

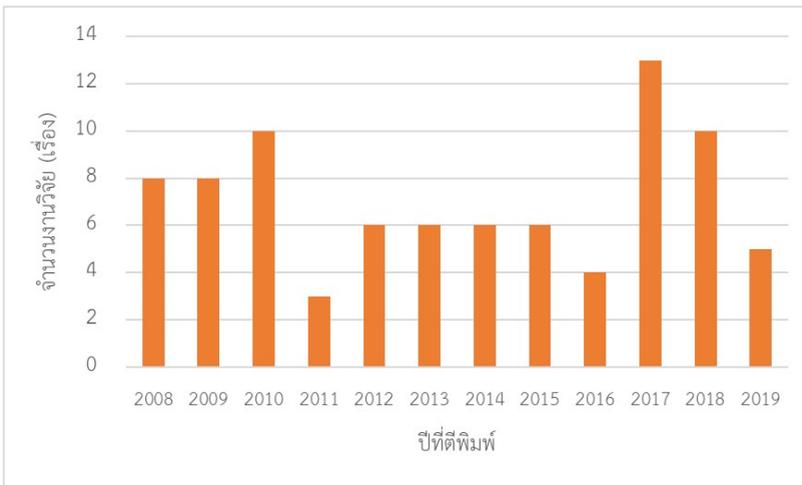
นำเสนอจำนวนงานวิจัยที่ถูกคัดเลือกมาศึกษาจำแนกตามปีที่ตีพิมพ์ และทำการสรุปและอภิปรายผลการศึกษาใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ความถี่ของการเกิดการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ 2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ 3) ผลกระทบของการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ และ 4) การรับมือกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ สำหรับส่วนที่ 2 ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยโดยสถิติทดสอบ Paired t-test วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 17 (IBM Corp. Released, 2017)

การศึกษาครั้งนี้ได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่รับรองการพิจารณาจริยธรรม 28 มกราคม พ.ศ. 2563 (เลขที่ CMUREC No. 26/ 161)

ผลการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาความถี่ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์ต่อปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น และแนวทางการรับมือต่อการโดนกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์พบว่า มีงานวิจัยที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 85 เรื่อง จำแนกตามปีที่พิมพ์ได้ดังภาพที่ 1 โดยจำแนกเป็นงานวิจัยในประเทศไทย จำนวน 28 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศ จำนวน 57 เรื่อง และเมื่อแบ่งตามรูปแบบงานวิจัยได้เป็น รูปแบบการทบทวน จำนวน 27 เรื่อง และงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่เป็น การสำรวจตัวอย่าง และการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กวัยรุ่นหรือเยาวชน จำนวน 58 เรื่อง จากการศึกษางานวิจัยที่ได้อบรมรวมมา สามารถสรุปถึง 4 ประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 จำนวนงานวิจัยที่ถูกคัดเลือกจำแนกตามปีที่พิมพ์
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2562

1. ความถี่ของการเกิดการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ทั้งในประเทศไทย อยู่ในช่วงร้อยละ 0-70.0 (Sittimongkol et al., 2018) ซึ่งพบผ่านสื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line และ YouTube มากที่สุด ในขณะที่ต่างประเทศพบความถี่ของการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์อยู่ในช่วงร้อยละ 4.5-44.1 (Whittaker & Kowalski, 2015; Campbell et al., 2012) โดยสื่อสังคมออนไลน์ที่พบการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์มากที่สุดคือ Twitter และ Facebook (Whittaker & Kowalski, 2015)

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์จากผลการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาหรือรูปแบบการใช้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของการกลั่นแกล้งและบทบาทของการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ และปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยา ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ความคับข้องใจ การละทิ้งศีลธรรม พฤติกรรมที่ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งผู้อื่น รู้สึกชื่นชอบที่จะเห็นผู้อื่นรู้สึกทรมานจากการกระทำของตน การเมินเฉย ไม่แสดงความรู้สึกไม่แสดงความสนใจต่อความรู้สึกผู้อื่น และการมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ รวมไปถึงปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครอง

3. ผลกระทบของการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ทั้งในฐานะผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งและผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งผู้อื่น พบว่ามีผลกระทบทางจิตวิทยา ได้แก่ ภาวะซึมเศร้าและอาการวิตกกังวล ภาวะความเครียด การคิดฆ่าตัวตายหรือการพยายามฆ่าตัวตาย รวมถึงผลกระทบทางความรู้สึกมีทั้งที่ถูกประเมินว่าอยู่ใน

ระดับไม่รุนแรงไปจนถึงระดับรุนแรงซึ่งต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้เชี่ยวชาญนอกจากนี้ยังพบว่าผลกระทบทางสังคมและปัญหาด้านการเรียนที่ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แนวทางการรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง และการลดหรือการป้องกันการเกิดการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

4. การรับมือต่อการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์

งานวิจัยส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะต่อการรับมือต่อการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์เป็นว่าครอบครัว โรงเรียน ผู้ใกล้ชิดกับกลุ่มเด็ก และเยาวชนควรตระหนักถึงการเกิดการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ การเฝ้าระวังกลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยงในการตกเป็นผู้ถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์อย่างใกล้ชิด สำหรับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นภาวะซึมเศร้า อาการวิตกกังวล หรือความคิดฆ่าตัวตาย ควรได้รับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องหรือจิตแพทย์ ทั้งนี้เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม

การอบรมเชิงปฏิบัติการ

ผลการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ก่อนและหลังการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจาก 3 โรงเรียน และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจากการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ครั้งใน 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์ โรงเรียนสันทรายวิทยาคม โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ

เชียงใหม่ พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย (8.28) สูงกว่านักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย (7.75) ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการอบรมเพิ่มขึ้นในทั้งสองกลุ่ม (นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 8.50 คะแนน และนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย 8.69 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$)

จากกิจกรรมแบ่งกลุ่มระดมความคิดเพื่อศึกษาประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ในประเด็นของข้อความและพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ที่เคยพบ รวมถึงประสบการณ์ที่เคยถูกรกระทำหรือเป็นผู้กระทำ และวิธีการรับมือปัญหาดังกล่าว พบว่า นักเรียนและนักศึกษาส่วนใหญ่ ระบุว่า การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์อาจเริ่มต้นมาจากการกลั่นแกล้งหรือการพูดล้อเลียนในรูปแบบของการสื่อสารแบบซึ่งหน้า (Face to Face) เช่น การล้อเลียนเกี่ยวกับบุคลิก รูปลักษณ์หรือพฤติกรรม คำพูดคุกคามเกี่ยวกับทางเพศ คำพูดกลั่นแกล้งที่เป็นภาษาท้องถิ่น การล้อเลียนเกี่ยวกับการใช้ชีวิต และการใช้คำที่มีความหมายเฉพาะกลุ่มที่ไม่สามารถอธิบายความหมายได้ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางส่วน พบการกลั่นแกล้งในพื้นที่ของเกมออนไลน์ที่มีการใช้ถ้อยคำรุนแรง ยั่วแหย่ และอาจทำให้เกิดการนัดหมายมาเผชิญหน้าในเวลาต่อมา เพื่อพูดคุยถึงปัญหา จนอาจเกิดความรุนแรงถึงขั้นทะเลาะวิวาทได้ การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ส่วนใหญ่พบในเกมออนไลน์ เช่น ROV PubG GTA และ Dot A เป็นต้น และพื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Twitter Pantip Weibo Facebook Youtube YelloTalk และ Bigo Live เป็นต้น

สำหรับวิธีการรับมือเมื่อถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ นักเรียนและนักศึกษาที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการส่วนใหญ่เสนอแนวทางการรับมือด้วยการนิ่งเฉย ไม่ให้ความสนใจ บล็อกหรือปิดกั้นการแสดงความความคิดเห็น ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติ ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมอย่างอื่น เช่น การเล่นเกม หรือขอคำปรึกษาจากครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางส่วนเลือกที่ใช้ความรุนแรงในการโต้ตอบเมื่อถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์

ภาพที่ 2 ภาพกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการที่ดำเนินการใน
มหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการทบทวนงานวิจัยพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์มากที่สุด นอกจากนี้

งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องข้องเป็นการศึกษาในประเทศที่มีการบังคับใช้กฎหมาย มาตรการหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ (UNICEF, 2016) ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา สเปน และสหราชอาณาจักร Schenk and Fremouw (2012) รวมถึงมีหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง และการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์โดยเฉพาะ เช่น องค์การเอกชน Ditch The Label เป็นต้น ในขณะที่ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหรือมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์รวมถึงการจัดทำรายงานการสำรวจการกลั่นแกล้งในรูปแบบต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงขนาดและสภาพปัญหาการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ถึงแม้ว่าอัตราการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ซึ่งขึ้นอยู่กับขอบเขตการศึกษาของแต่ละงานวิจัย จะอธิบายว่าแนวโน้มของ อัตราดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง อาจจะได้ไม่ได้เป็นประเด็น สำคัญไปกว่าการพบว่ายังคงมีการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์เกิดขึ้น และยังมีผู้ ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว และหากสะสมเป็นระยะเวลาานาน จะส่งผล เสียต่อผู้กระทำการกลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้ง จนอาจนำไปสู่ปัญหาที่ ร้ายแรง เช่น ภาวะซึมเศร้าและอาการวิตกกังวล ภาวะความเครียด การคิดฆ่า ตัวตายหรือการพยายามฆ่าตัวตาย (Tokunaga, 2010; O'Keeffe, Clarke-Pearson, & Council on Communications & Media, 2011; Campbell, Spears, Slee, Butler, & Kift, 2012; Bauman, Toomey, & Walker, 2013; Kowalski & Limber, 2013; Kowalski, Giumetti, Schroeder, & Lattanner, 2014; Sirirassamee & Sirirassamee, 2015; UNICEF, 2016; Surat, 2018) ดังนั้น การสร้างความตระหนักต่อปัญหาและการรับมืออย่างเหมาะสมให้แก่เด็ก

และเยาวชนรวมถึงบุคคลที่สามารถช่วยเหลือได้ และการมีกฎหมายที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ มีส่วนสำคัญในการลดปัญหาการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

สำหรับการอบรมเชิงปฏิบัติการทั้ง 7 ครั้งในโรงเรียนรัฐบาลทั้งในและนอกเขตอำเภอเมืองและมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์ โรงเรียนสันทรายวิทยาคม โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมปลายมีคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่านักศึกษาวิทยาลัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนอาจได้รับความรู้ความเข้าใจจากสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า เมื่อเทียบกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย (Kwamkanung & Kaewchinda, 2016) โดย Patchin, and Hinduja (2011) และ Schenk and Fremouw (2012) พบว่า อาจถูกมองว่า นักศึกษาเป็นกลุ่มที่สามารถดูแลตนเองได้และน่าจะสามารถรับมือกับปัญหาได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับนักเรียน ทั้งที่ในความเป็นจริงกลุ่มของนักศึกษามีอิสระในการเข้าถึงโลกออนไลน์ และนักศึกษาบางส่วนอาจไม่ได้พำนักอยู่กับครอบครัว จึงอาจจะขาดผู้ให้คำแนะนำในการเผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างเหมาะสมเมื่อถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ อย่างไรก็ตามหลังจากผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ เข้าใจความหมายของการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ รวมทั้งรับรู้ถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ส่งผลให้ทั้งนักเรียนมัธยมปลายและนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ

การกลั่นแกล้งออนไลน์มากขึ้น นั่นคือ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ เป็นประโยชน์และอาจมีส่วนช่วยให้ผู้เข้าอบรมรับมือกับปัญหานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ต่อผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ รวมถึงการรับมือหรือการเผชิญหน้าอย่างเหมาะสมกับการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์มีความจำเป็นสำหรับเยาวชน เพื่อลดโอกาสในการเกิดผลกระทบที่รุนแรง

2. การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์มีความแตกต่างกันในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้ในประเทศไทยยังคงเป็นที่ต้องการ เพื่อความเข้าใจปัญหาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดขึ้น ผลกระทบ และการรับมือเมื่อพบเจอกับปัญหาอย่างเหมาะสมในบริบทของสังคมไทย

3. นอกจากผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง ผู้กลั่นแกล้งแล้ว บุคคลรอบข้างหรือผู้ใกล้ชิดที่มีความสามารถในการช่วยเหลือกลุ่มเยาวชนในขณะที่พวกเขาเผชิญหน้ากับปัญหา ควรส่งเสริมให้บุคคลกลุ่มนี้ได้รับความรู้และแนวทางสำหรับการแนะนำแก่กลุ่มเยาวชนอย่างเข้าใจและเหมาะสม และ

4. การส่งเสริมให้มีข้อบังคับ บทลงโทษ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในโลกออนไลน์เฉพาะกลุ่มเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- Archapetch, N. (2017). Cyberbullying: Aggressive misbehavior and innovation for solution. *The journal of Social Communication Innovation*, 5(1), 100-106.
- Atthajāto, A., & Wattanapradith, K. (2020). 5 institutions for solving thai youth's cyberbullying based on buddhist peaceful means. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(extra), 357-370.
- Bauman, S., Toomey, R. B., & Walker, J. L. (2013). Associations among bullying, cyberbullying, and suicide in high school students. *Journal of adolescence*, 36(2), 341-350.
- Campbell, M., Spears, B., Slee, P., Butler, D., & Kift, S. (2012). Victims' perceptions of traditional and cyberbullying, and the psychosocial correlates of their victimisation. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 17(3-4), 389-401.
- Dangchamroon, A. (2020). Teacher, Department of curriculum and instruction, Ramkhamhaeng, University. *Interview*. April, 13.
- IBM Corp. Released. (2017). *IBM SPSS statistics for windows, version 25.0*. Armonk, NY: IBM Corp.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2013). Psychological, physical, and academic correlates of cyberbullying and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 53(1), S13-S20.
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: a critical review and

meta-analysis of cyberbullying research among youth.

Psychological Bulletin, 140(4), 1073-1137.

Kwamkanung, J., & Kaewchinda, M. (2016). Counseling with stabilization techniques to enhance coping skills for cyberbullied youth. *Journal of Graduate Studies of Valaya Alongkorn Rajabhat*, 10(2), 40-52.

Office of the Broadcasting Commission Television Business and the National Telecommunications Commission. (2020). *Report on the results of a survey of Internet data about Internet users in Thailand (2020)*. Retrieved from <http://webstats.nbtc.go.th/>

O'Keeffe, G. S., Clarke-Pearson, K., & Council on Communications and Media. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, 127(4), 800-804.

Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2011). Traditional and nontraditional bullying among youth: A test of general strain theory. *Youth & Society*, 43(2), 727-751.

Pokaew, D. (2020). Graduate students, faculty of education: Mahachulalongkornrajavidyalaya, University. *Interview*. April, 8.

Pokpong, S., & Musiphan, W. (2010). *Factors affecting attitudes and behaviors of physical violence and bullying through cyber*

- world of thai adolescents*. Nakornprathom: Mahidol University.
- Saejew, P. (2020). Managing director of B.T. Striker Digital Co.,Ltd. *Interview*, January, 5.
- Schenk, A. M., & Fremouw, W. J. (2012). Prevalence, psychological impact, and coping of cyberbully victims among college students. *Journal of School Violence*, 11(1), 21-37.
- Sirirassamee, T., & Sirirassamee, B. (2015). Health risk behavior among thai youth: National survey 2013. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 27(1), 76-84.
- Sittimongkol, R. et al. (2018). An application of logistic regression to the study of cyberbullying behavior of students in department of mathematics and statistics, Thammasat University. *Thai Journal of Science and Technology*. 7(1). 1-12.
- Surat, P. (2018). Causes and effects related with cyber bullying: A case study of cybervictim thai youths. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology*, 4(1), 260-273.
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 277-287.

UNICEF. (2016). *Ending the torment: Tackling bullying from the schoolyard to cyberspace*. Access 16 December 2019,

Retrieved from <https://violenceagainstchildren.un.org>

Whittaker, E., & Kowalski, R. M. (2015). Cyberbullying via social media. *Journal of School Violence*, 14(1), 11-29.

Yathongkham, W. et al. (2020). Analysis of cyber-bullying messages on youtube websites by using text mining techniques. In *The 16th National Conference on Computing and Information Technology, Bangkok, Thailand*.